

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 96/2012-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 19. apríla 2012 predbežne prerokoval sťažnosť P. J., P., zastúpeného advokátom JUDr. J. G., P., vo veci namietaného porušenia čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Prešove a jeho rozsudkom sp. zn. 7 Co 70/2011 z 21. novembra 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť P. J. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. marca 2012 doručená sťažnosť P. J., P. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 1

Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) postupom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) a jeho rozsudkom sp. zn. 7 Co 70/2011 z 21. novembra 2011. Sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 6. marca 2012.

2. Zo sťažnosti a z pripojených listinných dôkazov vyplýva, že rozsudkom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) č. k. 7 C 198/2007-191 zo 4. marca 2011 bola zamietnutá žaloba sťažovateľa proti žalovaným, a to T., a. s. (ďalej len „žalovaný 1“), a M. P. (ďalej len „žalovaný 2“) o náhradu škody vo výške 500 000 Sk s prísl. Rozsudkom krajského súdu sp. zn. 7 Co 70/2011 z 21. novembra 2011 bol rozsudok okresného súdu potvrdený, pričom právoplatnosť nadobudol 9. januára 2012.

3. Z odôvodnenia rozsudku okresného súdu vyplýva, že 26. mája 2005 sťažovateľ prenechal spoločnosti C., spol. s r. o. (ďalej len „nájomca“), do užívania za odplatu konkrétne označený pozemok spolu s prenosnou bunkou, elektrocentrálou, dvoma rampami a bunkou so šatňou a chemickým WC. Účelom zmluvy bolo využívať pozemok a zariadenie tak, že za vstup na nehnuteľnosť bude nájomca vyberať od osôb, ktoré budú chcieť na pozemok vstúpiť motorovým vozidlom, paušálny poplatok vo výške určenej nájomcom. Dňa 30. mája 2005 pracovníci žalovaného 1 odtiahli z pozemku prenosnú bunku s dvoma rampami. Nájomca listom z 10. júna 2005 vyzval sťažovateľa na úhradu zmluvnej pokuty vo výške 500 000 Sk z dôvodu nemožnosti užívania predmetu nájmu v máji 2005. Sťažovateľ okamžite 1. júla 2005 nájomcovi zmluvnú pokutu aj zaplatil. Žalovaný 1 namietal pasívnu legitimáciu v konaní a zdôraznil, že žiadnu právnu povinnosť neporušil. Vykonával len poverenie žalovaného 2, ktoré sa opieralo o uznesenie krajského súdu sp. zn. 2 Co 43/2005 z 25. februára 2005. Podľa názoru okresného súdu žalovaný 1 nebol v spore pasívne legitimovaný, lebo ako právnická osoba s majetkovou účasťou žalovaného 2 prenosnú bunku s rampami odstránil na základe poverenia žalovaného 2 nadväzujúceho na uznesenie krajského súdu. Vo vzťahu voči žalovanému 2 vychádzal okresný súd zo skutočnosti, že pozemná komunikácia nachádzajúca sa na pozemku sťažovateľa je miestnou komunikáciou, a teda jej vlastníkom a správcom je žalovaný 2. Tieto závery boli ustálené právoplatným rozsudkom okresného súdu č. k. 7 C 725/2004-349 z 13. decembra

2007, ktorý je pre účastníkov konania v zmysle § 159 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku záväzný. Preto pokiaľ žalovaný 2 dal pokyn na odstránenie prekážok brániacich užívaniu komunikácie, išlo len o výkon jeho práva bez toho, aby sa dopustil porušenia právnej povinnosti. Navyše sťažovateľ nebol oprávnený komunikáciu prenajať, a táto ani obsahom nájomnej zmluvy nebola.

4. Z odôvodnenia rozsudku krajského súdu vyplýva, že za právne bezvýznamné treba považovať spochybňovanie charakteru komunikácie patriacej do vlastníctva žalovaného 2 umiestnenej na parcele tvoriacej vlastníctvo sťažovateľa. O tom, že ide o komunikáciu miestnu, ako aj o tom, kto je jej vlastníkom, už bolo právoplatne rozhodnuté okresným súdom pod sp. zn. 7 C 725/2004, pričom rozsudok je záväzný pre účastníkov konania v zmysle § 159 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku. Nedôvodné sú aj námietky poukazujúce na vznik bezdôvodného obohatenia v dôsledku užívania pozemku žalovaným 2 bez právneho dôvodu. Hoci sťažovateľ v odvolaní hovorí o povinnosti užívateľa cudzej veci vydať bezdôvodné obohatenie v peňažnej forme, v tomto smere žiadny návrh na zmenu žaloby umožňujúci rozhodnúť o vydaní bezdôvodného obohatenia neurobil. Nemožno súhlasiť so sťažovateľom, podľa ktorého odlišné právne posúdenie skutku tvoriaceho predmet konania nie je prekročením žaloby. Ako to vyplýva z obsahu žaloby, sťažovateľ sumu 500 000 Sk požadoval priznať z titulu náhrady škody vzniknutej mu zaplatením zmluvnej pokuty nájomcovi, ktorú si nájomca uplatnil z dôvodu porušenia jeho práva užívať predmet nájmu podľa zmluvy o nájme. Na takto vymedzenom predmete konania sťažovateľ zotrval aj na pojednávaní konanom 4. marca 2011, na ktorom došlo k vyhláseniu rozsudku okresného súdu. Bez návrhu sťažovateľa požadujúceho zmenu žaloby a rozhodnutia pripúšťajúceho takúto zmenu bolo možné rozhodovať iba o pôvodnej žalobe, a nie o vydaní bezdôvodného obohatenia spočívajúceho na úplne inom právnom a skutkovom základe. Zároveň za tohto stavu zisťovanie všeobecnej hodnoty nájmu pozemku ako podkladu na určenie výšky bezdôvodného obohatenia nebolo účelné. Za porušenie povinnosti zakladajúcej nárok na náhradu škody sa nedá považovať odstránenie prenosnej bunky s dvoma rampami zamestnancami žalovaného 1 na pokyn žalovaného 2. Prenosná bunka s dvoma rampami bola umiestnená na miestnej komunikácii vo vlastníctve žalovaného 2 a bez akýchkoľvek pochybností išlo o prekážku brániacu túto miestnu

komunikáciu užívať obvyklým spôsobom. Táto prekážka ohrozovala bezpečnosť a plynulosť premávky, a preto bolo povinnosťou žalovaného 2 ako vlastníka miestnej komunikácie prekážku odstrániť. Pritom mohol tak urobiť aj svojpomocne podľa § 6 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého ak hrozí neoprávnený zásah do práva bezprostredne, môže ten, kto je takto ohrozený, primeraným spôsobom zásah sám odvrátiť. Pod bezprostrednosťou hroziaceho zásahu je potrebné rozumieť napr. taký stav, keď zásah sa pripravuje, príp. už nastal, ale jeho účinky sú krátkotrvajúce, a preto ešte odvrátiteľné. O bezprostrednosti neoprávneného zásahu nemožno hovoriť vtedy, keď zásah trvá už dlhší čas. V danom prípade bola sťažovateľom vytvorená prekážka odstránená ešte v ten istý deň, keď bola vytvorená. Preto zo strany žalovaného 2 išlo o bezprostredný preventívny svojpomocný zásah realizovaný primeraným spôsobom.

5. Z rozsudku okresného súdu č. k. 7 C 725/2004-349 z 13. decembra 2007 vyplýva, že na základe žaloby podanej žalovaným 2 proti sťažovateľovi ako žalovanému bolo určené, že žalovaný 2 je vlastníkom miestnej komunikácie nachádzajúcej sa na pozemku sťažovateľa. Podľa názoru okresného súdu pozemná komunikácia nachádzajúca sa na pozemku sťažovateľa je miestnou komunikáciou a je zasadená do cestnej siete žalovaného 2. Je všeobecne prístupná a užívaná. Pokiaľ ide o zaradenie pozemnej komunikácie do siete miestnych komunikácií, zákon neurčuje spôsob, akým sa to má vykonať. Určuje si to obec. Žalovaný 2 preukázal, že predmetnú komunikáciu vedie v evidencii komunikácií.

6. Podľa názoru sťažovateľa všeobecné súdy porušili označené články ústavy, listiny, dohovoru a dodatkového protokolu. Predovšetkým sa nemožno stotožniť so záverom, že ide o miestnu komunikáciu, pretože jej zaradeniu do siete miestnych komunikácií by muselo predchádzať správne konanie a musel by byť vysporiadaný vzťah so sťažovateľom ako vlastníkom pozemku. Pritom však dosiaľ žiaden orgán nerozhodol, že predmetná komunikácia je miestnou komunikáciou. Ďalej nie je správny názor, podľa ktorého žalovaný 1 neporušil právnu povinnosť a žalovaný 2 bol oprávnený vzhľadom na existenciu súdneho rozhodnutia zasiahnuť do vlastníckych práv sťažovateľa, ako aj nájomcu. Objednávka žalovaného 2 nebola poverením na odstránenie prekážky z miestnej

komunikácie, ale výslovným poverením na výkon rozhodnutia krajského súdu sp. zn. 2 Co 43/2005 z 25. februára 2005, čo v právnom štáte nemôže požívať ochranu. Nemožno akceptovať poukaz na právoplatný rozsudok okresného súdu vo veci sp. zn. 7 C 725/2004 z 13. decembra 2007, pretože je v časti určenia, že žalovaný 2 je vlastníkom miestnej komunikácie, nezákonný, keďže ide o ničotný akt (tzv. paakt), a to z dôvodu absencie právomoci orgánu, ktorý o tom rozhodol. O zaradení pozemnej komunikácie do cestnej siete rozhoduje totiž príslušný cestný správny orgán, nie teda všeobecný súd. Všeobecné súdy sa nevysporiadali s návrhom sťažovateľa, aby mu priznali peňažnú náhradu z titulu vydania bezdôvodného obohatenia za užívanie jeho pozemku stavbou (komunikáciou) vo vlastníctve žalovaného 2. Pritom v danom prípade súd mohol žalobný návrh sťažovateľa prekročiť, lebo išlo o spôsob vyrovnania vzťahu medzi účastníkmi vyplývajúci z právneho predpisu.

7. Sťažovateľ navrhuje vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov ústavy, listiny, dohovoru a dodatkového protokolu v konaní vedenom krajským súdom pod sp. zn. 7 Co 70/2011 s tým, aby bol rozsudok z 21. novembra 2011 zrušený a vec vrátená na ďalšie konanie. Domáha sa aj náhrady trov konania vo výške 305,86 €.

II.

8. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody

uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

9. Sťažnosť treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko

odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

10. Hlavnou námietkou sťažovateľa je, že v okolnostiach danej veci nešlo o miestnu komunikáciu, pretože chýbalo rozhodnutie príslušného správneho orgánu. Všeobecné súdy sa v tejto súvislosti odvolali na to, že uvedenú otázku právoplatne vyriešil už rozsudok okresného súdu č. k. 7 C 725/2004-349 z 13. decembra 2007, ktorý určil, že ide o miestnu komunikáciu a že jej vlastníkom je žalovaný 2. Sťažovateľ považuje právoplatný rozsudok za ničotný (paakt), pretože nebolo v právomoci všeobecných súdov o tom rozhodovať.

11. Ústavný súd v uvedenej súvislosti považuje za potrebné konštatovať, že sťažovateľ sa nedostatkom právomoci všeobecných súdov v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 7 C 725/2004 vôbec nebránil, hoci mohol v tomto zmysle podať odvolanie, príp. potom aj dovolanie, ktorého prípustnosť by sa opierala o ustanovenie § 237 písm. a) Občianskeho súdneho poriadku. Za tohto stavu sú napadnuté závery krajského súdu akceptovateľné.

Ďalej treba v uvedenej súvislosti konštatovať, že rozhodovať o určení vlastníckeho práva (ako k tomu došlo v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 7 C 725/2004) je celkom nepochybne v právomoci všeobecných súdov. Tie majú zároveň aj právo posudzovať predbežné otázky, pretože v zmysle § 135 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku otázky (s výnimkou tých, ktoré vyplývajú z ustanovenia § 135 ods. 1), o ktorých patrí rozhodnúť inému orgánu, môže súd posúdiť sám. Ak však bolo o takejto otázke vydané príslušným orgánom rozhodnutie, súd z neho vychádza. Preto námietka sťažovateľa znamená vlastne vyjadrenie jeho názoru, podľa ktorého právne závery okresného súdu týkajúce sa vlastníckeho práva ku komunikácii nie sú správne, a to buď preto, že okresný súd posúdil predbežnú otázku nesprávne, alebo preto, že v danom prípade má rozhodnutie o zaradení komunikácie do siete konštitutívnu povahu, čo by vylučovalo jeho prejudiciálne posudzovanie. V žiadnom prípade však nejde o nedostatok právomoci súdu.

Nemožno sa stotožniť ani s námietkou, podľa ktorej žalovaný 2 protiprávne poveril žalovaného 1 výkonom rozhodnutia krajského súdu sp. zn. 2 Co 43/2005 v tom zmysle, že ho poveril odstránením prekážky z komunikácie. Podľa názoru sťažovateľa totiž rozhodnutie mohol vykonať iba príslušný orgán, nie teda žalovaný 2 či žalovaný 1.

Treba v danej súvislosti uviesť, že krajský súd presvedčivým spôsobom vysvetlil, že žalovaný 2 poverením žalovaného 1 odstrániť prekážky konal svojpomocne v súlade s ustanovením § 6 Občianskeho zákonníka. Na tom nič nemôže meniť okolnosť, že žalovaný 2 v poverení danom žalovanému 1 uviedol, že ho poveruje výkonom súdneho rozhodnutia.

Napokon nemožno sa stotožniť ani s námietkou, že všeobecné súdy mali a mohli žalobu posúdiť aj ako nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia z dôvodu, že sťažovateľovi patrí finančná náhrada za to, že iný subjekt užíva jeho pozemok. Treba totiž súhlasiť s krajským súdom, že ide o nárok, ktorý sa predovšetkým svojím skutkovým základom celkom odlišuje od nároku uplatňovaného sťažovateľom v priebehu konania, pričom k zmene žaloby nikdy nedošlo. Je tiež nepochybné, že v danom prípade nejde o spôsob vypořádania vyplývajúci zo zákona, keď by bol všeobecný súd oprávnený rozhodnúť ultra petit.

12. Berúc do úvahy uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. apríla 2012